

ระบบเศรษฐกิจ



ตลาด และประเภทของตลาด

ตลาด (Market) คือ การตกลง (arrangement) ใดๆ
ที่ผู้ซื้อ และผู้ขายมีปฏิสัมพันธ์กันในการกำหนดราคา และ
ปริมาณของสินค้าและบริการ ที่แลกเปลี่ยนกัน

ดังนั้น องค์ประกอบของตลาด ต้องมี

- การตกลงกัน
- ผู้ซื้อผู้ขาย
- สินค้าและบริการ
- ราคา และปริมาณ

ตลาด และประเภทของตลาด

ประเภทของตลาด

จำแนกได้หลายวิธี แต่เพื่อมุ่งวิเคราะห์พฤติกรรมหน่วยเศรษฐกิจ เราจำแนกตาม **โครงสร้างตลาด** เป็นเกณฑ์ ซึ่งหมายถึงจำนวนผู้ผลิต (ผู้ขาย) และ/หรือผู้ซื้อที่มีอยู่ในตลาดสินค้า/บริการชนิดนั้นๆ

แยกเป็น

- ตลาดแข่งขันสมบูรณ์ (perfect competition)
- ตลาดผูกขาด (monopoly)
- ตลาดแข่งขันไม่สมบูรณ์ (imperfect competition)
 - ตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด (monopolistic competition)
 - ตลาดผู้ขายน้อยราย (oligopoly)

✓
ในตลาด 4 อย่างนี้ (1)(2)(3)(4)

ตลาด และประเภทของตลาด

ตลาดแข่งขันสมบูรณ์ (ไม่จริงในโลก)

หมายถึง ตลาดที่มีลักษณะและพฤติกรรมดังนี้

➤ มีผู้ซื้อผู้ขายจำนวนมากและเป็นรายเล็กๆ เท่านั้น

- การเพิ่ม/ลดปริมาณการผลิตไม่ส่งผลกระทบต่อราคา
- ผู้ผลิต/ผู้ขายไม่มีอิทธิพลเหนือตลาด
- ทุกคนเป็นเพียง “ผู้รับราคา” (price taker)

ก็อาจซื้อ การแข่งขันสมบูรณ์ ไม่มีการผูกขาด
แข่งขัน

➤ สินค้าของผู้ผลิตแต่ละรายมีลักษณะเหมือนกันทุกประการ

- เรียกสินค้าที่มีลักษณะเหมือนกันว่า **homogeneous products**
- สินค้าจากผู้ผลิตแต่ละราย จึงทดแทนกันได้สมบูรณ์ มีการแข่งขันด้านราคาเท่านั้น
- ผู้ผลิตที่อยู่ได้ต้องมีต้นทุนเฉลี่ยต่ำกว่าราคาขาย จึงจะรอดได้

สินค้าเหมือนกันสมบูรณ์
แข่งขันกันสมบูรณ์
กำหนดราคาตัวเอง

ตลาด และประเภทของตลาด

ตลาดแข่งขันสมบูรณ์ (ต่อ)

หมายถึง ตลาดที่มีลักษณะและพฤติกรรมดังนี้

➤ ผู้ผลิตรายใหม่สามารถเข้า/ออกจากตลาดได้อย่างเสรี

- เนื่องจากทุกหน่วยผลิตเป็นหน่วยขนาดเล็กๆ ใช้เงินทุนไม่มาก

- ต้องไม่มีอุปสรรคต่อการเข้าสู่ตลาด (barriers to entry)

- สู้ดทำยจึงไม่มีหน่วยผลิตไหนได้ “กำไรเกินปกติ”

➤ ผู้ซื้อ/ผู้ขายมีความรู้/ข่าวสารอยู่สมบูรณ์ การเคลื่อนย้ายทั้งสินค้า และปัจจัยการผลิตทำได้สะดวกรวดเร็ว

- แม้ในระยะสั้นอาจติดขัดบ้าง แต่ระยะยาวแล้วเป็นไปได้เสมอ

→ ใครเงินก็ได้ ออกก็ได้
→ ขนส่งเล็กๆ

↳ จากต้นทุนมีเท่าที่รู้

↳ การถือกันทางการค้า

↳ ต้นทุนการถือกัน

↳ กำไรเฉพาะ

ตลาด และประเภทของตลาด

ตลาดผูกขาด

~ ตลาดแห่งจันทน์สมบูรณ์

หมายถึง ตลาดที่มีลักษณะและพฤติกรรมตรงข้ามกับตลาดแข่งขันสมบูรณ์ ดังนี้

➤ ผู้ผลิตรายเดียว

ผูกขาด → อนุญาตผูกขาด
→ ของผูกขาด

- จึงเป็นผู้กำหนดราคา (price maker) หรือผู้แสวงราคา (price searcher)
- ราคาสินค้าจึงมักมีราคาสูง เมื่อเทียบกับตลาดแข่งขันสมบูรณ์

➤ สินค้ามักหาสินค้าอื่นทดแทนได้ยาก หรือ ไม่สามารถทดแทนได้เลย

↳ ผูกขาดใจ เกิดจากอะไร? ของมีน้อย, ไม่สามารถทดแทนได้

ตลาด และประเภทของตลาด

ตลาดผูกขาด (ไม่แข่งขัน)

- ผู้ผลิตรายใหม่เข้ามาผลิตแข่งขันได้ยาก หรือไม่ได้เลย เนื่องจากข้อกีดกันหรืออุปสรรคต่อการเข้าสู่ตลาด (barriers to entry)
 - การกีดกันทางเทคนิค (technical barriers) เกิดจาก economies of scale
 - การกีดกันทางกฎหมาย (legal barriers) เช่น สัมปทาน สิทธิบัตร หรือ ลิขสิทธิ์ คุ้มครองนวัตกรรมต่างๆ

ตลาด และประเภทของตลาด

ตลาดผูกขาด

- การกีดกันที่สร้างขึ้นเอง (creation of barriers)
 1. การประดิษฐ์สินค้าใหม่
 2. ควบคุมวัตถุดิบทั้งหมด
 3. การรวมตัวกันผูกขาด
 4. การสร้างขนาดของเครือข่าย
 5. การใช้กลยุทธ์ทำลายคู่แข่ง
 6. การวิ่งเต้นหรือการลอบบี้

ตลาด และประเภทของตลาด

ตลาดแข่งขันไม่สมบูรณ์

หมายถึง ตลาดที่มีลักษณะและพฤติกรรม ดังนี้

- ผู้ผลิต/ผู้ขายตั้งแต่สองรายขึ้นไป การมีผู้ผลิตมากกว่าหนึ่งรายทำให้เป็นเงื่อนไขในการแข่งขันกันได้
 - หน่วยผลิตแต่ละรายมีอำนาจผูกขาดในระดับหนึ่ง
 - หน่วยผลิตแต่ละรายสามารถตั้งราคาส่งจำหน่ายของตัวเองได้ระดับหนึ่ง ซึ่งผลิตภัณฑ์อาจแตกต่างกันบ้างในสายตาผู้บริโภค
 - ถ้าสินค้าเหมือนกันอำนาจการผูกขาดอาจมาจาก “การสมรู้ร่วมคิด” (collusion)
 - หน่วยผลิตมีข้อจำกัดในการเข้าถึง หรือรับรู้ข่าวสาร
- จึงแยกเป็น
- ตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด
 - ตลาดผู้ขายน้อยราย

↓ ค่าเสียโครงสร้าง ค่าแข่งขัน

ตลาด และประเภทของตลาด

ตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด 2 คนขาย + แปรผันสมบูรณ์

๒

มีลักษณะคล้ายกับตลาดแข่งขันสมบูรณ์ แต่โครงสร้างบางส่วนเอนเอียงไปทางตลาดผูกขาด ลักษณะสำคัญมีดังนี้

- ผู้ผลิต/ผู้ขายจำนวนมาก จึงยังคงเป็นรายเล็กในตลาด
 - การเพิ่ม/ลดปริมาณการผลิต/ขายไม่กระทบต่อปริมาณ/ราคาสินค้าในตลาด
 - ผู้ผลิตไม่อาจรวมกลุ่ม หรือสมรู้ร่วมคิด ในการกำหนดปริมาณ/ราคาสินค้า
- สินค้าของผู้ผลิตแต่ละราย **“แตกต่างกัน แต่ทดแทนกันได้”**
 - เนื่องจากสินค้าแตกต่างกันทำให้ผู้ผลิตเป็น ผู้แสวงราคา (price searcher)
 - แต่ก็ยังไม่สามารถตั้งราคาสูงเกินไป จนผู้บริโภคหันไปใช้สินค้าอื่นแทน
- ผู้ผลิตรายใหม่เข้ามาผลิตแข่งขันได้ไม่ยาก
 - แม้ระยะสั้นอาจทำได้ยาก จากการต้องพัฒนาคุณภาพสินค้า

ตลาด และประเภทของตลาด

ตลาดผู้ขายน้อยราย

มีลักษณะสำคัญมีดังนี้

- ผู้ผลิต/ผู้ขายจำนวนไม่มาก
 - ส่วนแบ่งการตลาดส่วนใหญ่เป็นของผู้ผลิตรายใหญ่ไม่กี่ราย
 - ผู้ผลิตรายใหญ่รายใดเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ทั้งในเชิงปริมาณ คุณภาพ ราคา ผู้ผลิตอื่นๆ ต้องปรับเปลี่ยนไปด้วย
- สินค้าของผู้ผลิตแต่ละราย **“อาจแตกต่างกัน หรือเหมือนกันก็ได้”**
 - กรณีเหมือนกันเช่น สินค้าโภคภัณฑ์ จึงแข่งขันกันที่ราคาเท่านั้น เรียกว่า “ตลาดผู้ขายน้อยรายที่แท้จริง” (pure oligopoly)
 - กรณีสินค้าแตกต่างกัน เรียกว่า “ตลาดผู้ขายน้อยรายที่ต่างกัน” (differentiate oligopoly) เช่น เบียร์ หนังสือพิมพ์ ซึ่งอาจแข่งขันด้วยกลยุทธ์อื่นๆได้
- ผู้ผลิตรายใหม่เข้ามาผลิตแข่งขันได้ยาก
 - มักมีอุปสรรคในการเข้ามาแข่งขัน ระยะยาวผู้ผลิตจึงมีกำไรเหนือระดับปกติ

ตลาด และประเภทของตลาด

สรุป

คุณลักษณะ	แข่งขัน สมบูรณ์	แข่งขันไม่สมบูรณ์		ผูกขาด
		กึ่งแข่งขันกึ่ง สมบูรณ์	ผู้ขายน้อย ราย	
จำนวนหน่วย ผลิต	มาก	มาก	น้อย	รายเดียว
ลักษณะ ผลิตภัณฑ์	เหมือนกัน	ต่างกัน	เหมือนหรือต่างก็ได้	เป็นเอกลักษณ์ (หาแทนยาก)
การเข้าสู่ตลาด	ง่ายมาก	ค่อนข้างง่าย	ค่อนข้างยาก	เข้าไม่ได้เลย
ตัวอย่าง ผลิตภัณฑ์	สินค้าเกษตร	เสื้อผ้าสำเร็จรูป น้ำขวด	น้ำอัดลม รถยนต์	ไฟฟ้า ประปา

ตลาด และประเภทของตลาด

ข้อดี ข้อเสียของตลาดแข่งขันสมบูรณ์

๒๒ เมษายน = ๒๒/๔/๖๖

ข้อดี	ข้อเสีย
ในระยะยาวผู้บริโภคได้ซื้อสินค้าใน ราคายุติธรรม ราคาเท่ากับต้นทุนเฉลี่ย	ไม่จูงใจให้มีการพัฒนาเทคนิคการผลิต หน่วยผลิตเล็กเกินไป
การผลิตมีประสิทธิภาพสูงสุด และ สังคมได้ประโยชน์สูงสุด	ผู้บริโภคบางกลุ่มไม่ได้รับความพอใจ สูงสุด ขาดความหลากหลาย
ไม่เสียค่าใช้จ่ายโฆษณา หรือส่งเสริม การขาย	มีผลกระทบต่อภายนอกเชิงลบ เช่นก่อ มลพิษ

ตลาด และประเภทของตลาด

ข้อดี ข้อเสียของตลาดผูกขาด

ข้อดี	ข้อเสีย
กรณีสินค้าที่มีการประหยัดต่อขนาด ตลาดผูกขาดได้ประสิทธิภาพกว่า	ปริมาณสินค้านักมีน้อย และราคาสูง
เปิดโอกาสให้มีการวิจัย/พัฒนาเทคนิค การผลิต และผลิตภัณฑ์	บางกรณีอาจไม่จูงใจให้มีการพัฒนา ด้านเทคนิค เพื่อไม่มีการแข่งขันกดดัน
ในการผลิตที่มีผลกระทบภายนอกใน เชิงลบ สามารถควบคุมปริมาณการ ผลิตและการใช้ทรัพยากรได้	การใช้ทรัพยากรมักไม่มีประสิทธิภาพ เกิดการสูญเสียเปล่าเศรษฐกิจ (deadweight loss)

ตลาด และประเภทของตลาด

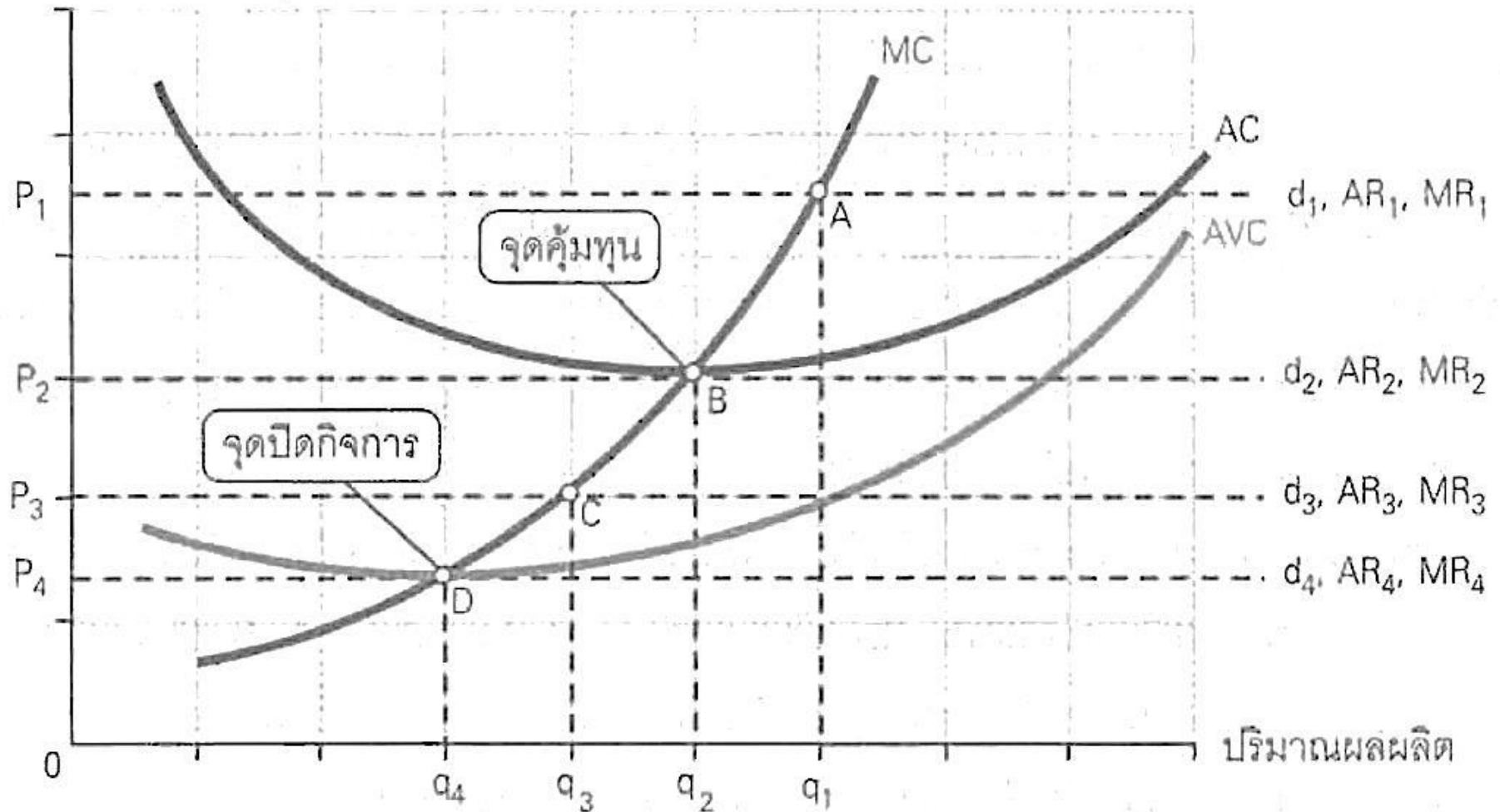
ข้อดี ข้อเสียของตลาดแข่งขันไม่สมบูรณ์

ข้อดี	ข้อเสีย
ผู้บริโภคได้ความหลากหลายของผลิตภัณฑ์	การผลิตไม่มีประสิทธิภาพ สังคมไม่ได้ประโยชน์สูงสุด
กระตุ้นให้มีการพัฒนาหรือปรับปรุงสินค้าเป็นประจำ	การแข่งขันที่ไม่ใช่ราคา อาจนำมาซึ่งการใช้ทรัพยากรไปแข่งขัน หรือทำลายคู่แข่ง ที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม
	หน่วยผลิตอาจสมรู้ร่วมคิดผูกขาดตลาด ทำให้สังคมไม่ได้ประโยชน์สูงสุด เช่นเดียวกับตลาดผูกขาด

ระดับผลิตและราคาในตลาดแข่งขันสมบูรณ์

การหาเส้นอุปทานในระยะสั้นของหน่วยผลิต

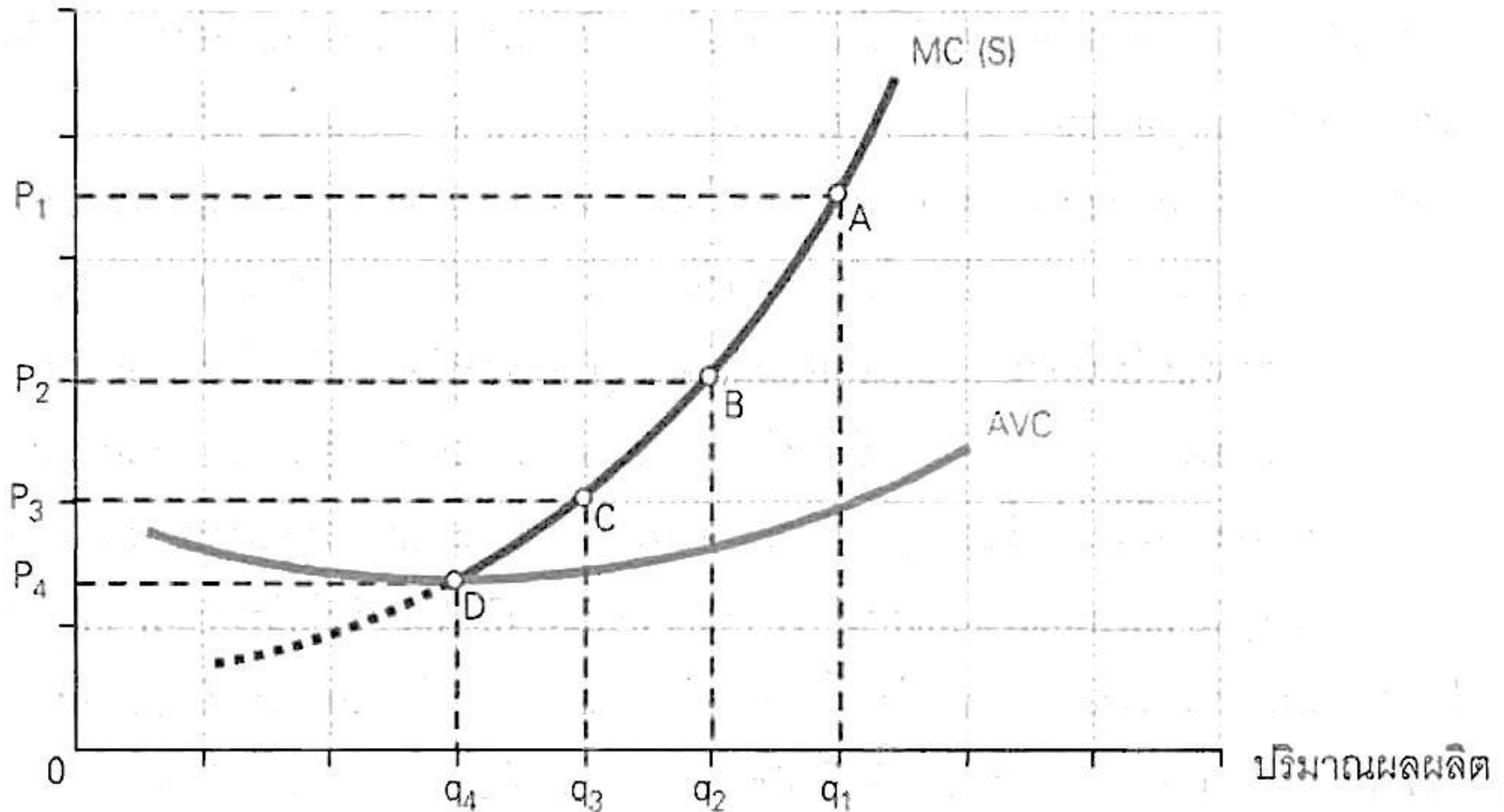
ราคา รายรับ ต้นทุน



ระดับผลิตและราคาในตลาดแข่งขันสมบูรณ์

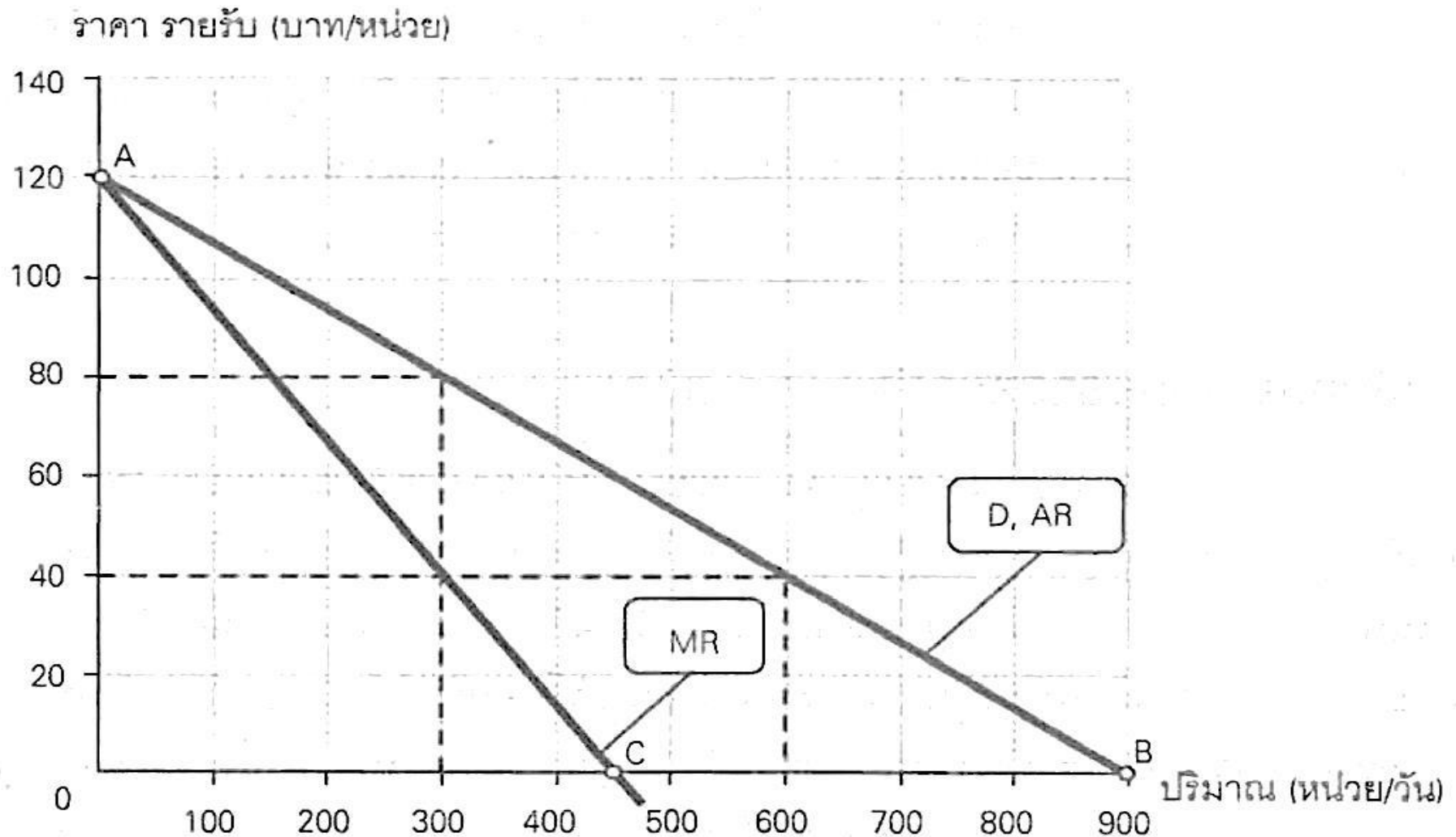
เส้นอุปทานในระยะสั้นของหน่วยผลิต

ราคา รายรับ ต้นทุน



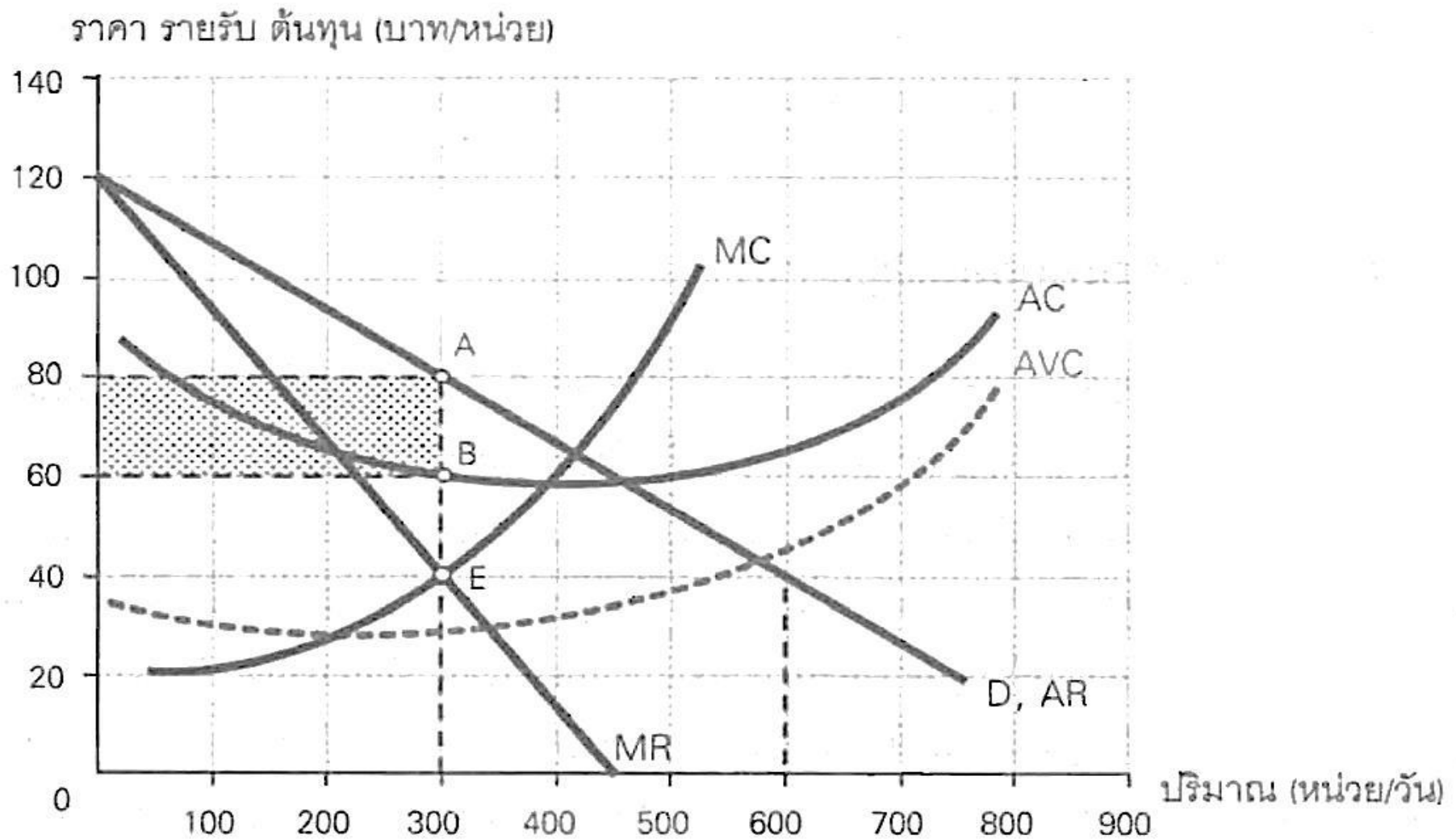
ระดับผลิตและราคาในตลาดผูกขาด

เส้นอุปสงค์และรายรับที่ผู้ผูกขาดเผชิญ



ระดับผลิตและราคาในตลาดผูกขาด

ดุลยภาพในระยะสั้นของผู้ผูกขาด (กรณีมีกำไร)



เปรียบเทียบตลาดผูกขาดกับแข่งขันสมบูรณ์

